

НИХ – 524/2025

Езикът на войната – функционални и концептуални подходи

доц. д-р Е. Дубарова

Ръководител на проекта

Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“

Факултет по обществени науки

Катедра „Български език и литература“

Цели на проекта

- Да се изследва как езикът на войната – в буквален и метафоричен смисъл – функционира в различни публични дискурси чрез анализ на лексикални, идеологически и наративни структури
- Да се разкрият механизмите, чрез които се формират, предават и възприемат милитаристични или контрамилитаристични послания

Екип на проекта (първа година)

Преподаватели
от катедра БЕЛ

Студенти,
обучаващи се в
специалността
БФ (3. и 4. курс)

Преподаватели
от ПУ „Паисий
Хилендарски“

Извършени дейности по първа фаза от проекта I. Софтуерен инструмент

1. Разработен е софтуерен инструмент **WarLang** за дискурсивен анализ, базиран на облачна услуга с изкуствен интелект. Достъпен е на адрес: <https://poe.com/WarLang>. Той използва чатбот технология и работи като езиковед и анализатор на дискурс, специализиран в езика на войната.
2. С цел популяризиране на резултатите от експеримента е направена и английска версия на **WarLang**, която е достъпна на адрес: <https://poe.com/WarLang-EN>
3. Разработен е въпросник за оценка на дискурсивния анализ, с който да се оцени способността на **WarLang** да генерира дискурсивен анализ. Той е достъпен на адрес: <https://forms.gle/wgCtniXVQGPYLNReA>

Екрани от работата на WarLang

New chat WarLang

военна тематика. Извлича ключови лексикални единици, класифицира ги по семантични групи, анализира оценъчност, метафоричност и идеологическа натовареност. Разпознава военни метафори, когнитивни рамки и стратегии за легитимация на насилие. Подходящ за изследователи, журналисти, преподаватели и всички, които се интересуват от езика като инструмент на войната.

Uses GPT-4o-mini, a model that is powered by OpenAI. Learn more

Invite link Add people

Today

WarLang

Здравей!

аз съм бота WarLang - инструмент за лингвистичен и дискурсивен анализ на текстове, свързани с военна тематика. Какво мога да направя за теб:

- Извличам ключови лексикални единици, свързани с войната
- Класифицирам ги по семантични групи (напр. оръжия, емоции, врагове, символи)
- Анализирам техните функции: оценъчност, метафоричност, идеология
- Създавам тематичен речник с обяснения
- Разчитам военни метафори и когнитивни рамки
- Изследвам дискурсивни стратегии за легитимация на насилие и врагови образи

Просто ми изпрати текст и ще започна анализа.

7:07 PM

Message

New chat WarLang

WarLang
By @vxyy
1 follower

History Rates API

WarLang е специализиран бот за лингвистичен и дискурсивен анализ на текстове, свързани с военна тематика. Извлича ключови лексикални единици, класифицира ги по семантични групи, анализира оценъчност, метафоричност и идеологическа натовареност. Разпознава военни метафори, когнитивни рамки и стратегии за легитимация на насилие. Подходящ за изследователи, журналисти, преподаватели и всички, които се интересуват от езика като инструмент на войната.

Uses GPT-4o-mini, a model that is powered by OpenAI. Learn more

Invite link Add people

Today

WarLang

Здравей!

аз съм бота WarLang - инструмент за лингвистичен и дискурсивен анализ на текстове, свързани с военна тематика. Какво мога да направя за теб:

- Извличам ключови лексикални единици, свързани с войната
- Класифицирам ги по семантични групи (напр. оръжия, емоции, врагове, символи)

Message

Структура и
съдържание на
въпросник за оценка
на дискурсивен
анализ, извършен от
WarLang

- Въпросникът е построен изцяло по модулите на дискурсивния анализ
- Съдържа 8 айтеми и 28 твърдения
- Твърденията се оценяват по 5-степенна ликертова скала: много слабо, слабо, задоволително, добро, отлично
- Въпросникът завършва с два отворени въпроса за определяне на силни и слаби страни

Въпросник за оценка на дискурсивен анализ, извършен от WarLang

Екран на въпросник за оценка на дискурсивен анализ, извършен от WarLang

Име и фамилия: (на лицето, попълващо въпросника)

Вашата роля: студент, докторант, преподавател

Вашата експертиза и/или научни интереси: език, литература, история, философия, друго

Заглавие и/или автор(и) на анализирания текст (ако е приложимо): ...

Линк към анализирания текст (ако е приложимо): ...

Качете файл, съдържащ анализа, генериран от WarLang в pdf, doc или docx формат

Използван LLM модел: GPT-4o-mini, Опция 2, опция 3

Стилистичен тип на текста: (художествен, публицистичен, научен, разговорен)

Жанрова принадлежност на текста: (за художествения – роман, разказ, стихотворение, поема, басня и др.; за публицистичния – новина, интервю, репортаж, журналистическа статия; за научния – статия, рецензия, монография; за разговорния – чат, блогътски материал, форумни постове и др.)

ВЪПРОСНИК за оценка на дискурсивен анализ, направен от GenAI/ WarLang

Име и фамилия: (на лицето, попълващо въпросника)

Вашата роля: студент, докторант, преподавател

Вашата експертиза и/или научни интереси: език, литература, история, философия, друго)

Заглавие и/или автор(и) на анализирания текст (ако е приложимо): .....

Линк към анализирания текст (ако е приложимо): ....

Качете файл, съдържащ анализа, генериран от WarLang в pdf, doc или docx формат. ...

Използван LLM модел: GPT-4o-mini, Опция 2, Опция 3

Стилистичен тип на текста: (художествен, публицистичен, научен, разговорен)

Жанрова принадлежност на текста: (за художествения – роман, разказ, стихотворение, поема, басня и др.; за публицистичния – новина, интервю, репортаж, журналистическа статия; за научния – статия, рецензия, монография; за разговорния – чат, блогърски материали, форумни постове и др.)

I. Извличане на лексикални единици

- Оценете пълнотата на идентифицираните от AI ключови военни термини (оръжия, бойни действия, звания, структури).
 Много слабо Слабо Задоволително Добро Отлично
- Как преценявате точността на откриването и определянето на неологизмите от AI в текста?
 Много слабо Слабо Задоволително Добро Отлично
- Доколко успешно AI е разпознал военния жаргон и е обяснил неговия контекст?
 Много слабо Слабо Задоволително Добро Отлично
- Оценете изчерпателността на извлечените обидни и идеологически натоварени изрази от AI.
 Много слабо Слабо Задоволително Добро Отлично
- Съдържа ли списъкът с извлечени лексикални единици нерелевантни или случайни думи, които са представени от ИИ като фигуративно или буквално

Въпросник за оценка на дискурсивен анализ, извършен от WarLang

Екран на въпросник за оценка на дискурсивен анализ, извършен от WarLang

АЙТЕМИ:

- I. Извличане на лексикални единици
- II. Семантична класификация
- III. Функционален анализ
- IV. Тематичен речник
- V. Анализ на видовете метафори
- VI. Дискурсивни стратегии
- VII. Жанрово определяне
- VIII. Обща оценка

Твърдения към айтеми (пример):

V. Анализ на видовете метафори

18. В каква степен AI е разграничил метафорите като концептуални или тематични в анализа?

Много слабо Слабо Задоволително Добро Отлично

29. Силни страни на анализа: .....

30. Слаби страни на анализа:.....

V. Анализ на видовете метафори

18. В каква степен AI е разграничил метафорите като концептуални или тематични в анализа?

Много слабо Слабо Задоволително Добро Отлично

19. Доколко точно и уместно AI е определил и описал концептуалните рамки (напр. „Войната като игра“, „Врагът като болест“)?

Много слабо Слабо Задоволително Добро Отлично

20. В каква степен са анализирани функциите на метафорите (емоционална, мобилизираща, демонизираща и др.)?

Много слабо Слабо Задоволително Добро Отлично

21. Как оценявате способността на AI да разпознава по-сложни метафори, включително такива, скрити в ирония или алегория?

Много слабо Слабо Задоволително Добро Отлично

Много слабо Слабо Задоволително Добро Отлично

26. Доколко успешно AI е отбелязал наличието на жанрови смеси или преходи, ако те присъстват в произведението?

Много слабо Слабо Задоволително Добро Отлично

27. В каква степен жанровата класификация, направена от AI, съответства на общата тоналност и структура на текста?

Много слабо Слабо Задоволително Добро Отлично

VIII. Обща оценка

28. Обща оценка за качеството на анализа (1–5):

Много слабо Слабо Задоволително Добро Отлично

29. Силни страни на анализа: .....

30. Слаби страни на анализа: .....

I.1. Експерименти

Тествани са различни LLM с един и същи промпт върху едни и същи текстове. Резултатите са с различна степен на дълбочина на анализа и прецизност. За целите на експеримента с различни езикови модели бе избран текстовият запис на речта на Уинстън Чърчил, произнесена в началото на Втората световна война – „War Speech, 1939“ (Churchill, 1939). Резултатите са достъпни на следните адреси:

- **GPT-5:** <https://poe.com/s/YgujcavLexyrxb0SKXk7>
- **Clude-Haiku-4.5:** <https://poe.com/s/4q2Y4X0IY6JqK299eiDq>
- **Gemini-2.5-Pro:** <https://poe.com/s/BXD1d3WD5pQJzzAxecl>
- **Grok-4:** <https://poe.com/s/t9DqVLXTld7XgFHKt3ly>
- **DeepSeek-v3.1:** <https://poe.com/s/qw0YVFGpAlbcwFM3MLhK>
- **Perplexity-Sonar-Pro:** <https://poe.com/s/by8ngCQHGLcOnxah5INL>

I.2. Резултати от направените експерименти

След критичен анализ от експерт филолог на резултатите, представени от различните езикови модели, като най-добър е избран GPT-5 и той е използван за WarLang-EN.

Експертното заключение, обосноваващо избора на GPT-5:

- Показва високо ниво на критичен и диференциран подход;
- Семантичната класификация се извършва последователно и многоаспектно, като се наблюдава контекстуална прецизност в тълкуването на многозначните думи, както и правилно извеждане на идеологически натоварените образи, свързани с виктимизация и героизация;
- Чатботът разпознава метафоричните рамки на дискурсивното внушение през моралната легитимация и колективната идентичност, а не през буквалните означения на бойните действия и оръжия. Това показва, че лексикалните единици не се извличат механично, а с чувствителност към концептуалното им измерение;
- Функционалният анализ, извършван по критерии, включващи емоционална оценка, метафоричност и идеологически заряд също е адекватен и пълноценен. Изведените лексикални единици са по-сложни, тоест, представени са съчетания и изрази, което е показателно и за концептуалната релевантност на анализа.

Как работят WarLang и WarLang-En

- Представят контекст и тон на комуникативната ситуация
- Извличат лексикални единици и ги подреждат в семантична класификация
- Фиксират тематичен лексикон и правят метафоричен анализ
- Идентифицират дискурсивни стратегии спрямо цялостния семантичен и реторичен ефект на речта.

6. Metaphor Analysis

- War as natural disaster/storm (Conceptual)
  - Phrases: "storms of war," "lashed with the fury of its gales."
  - Effect: Naturalizes the conflict's force and ubiquity, shifting focus from blame to endurance and collective fortitude.
- Enemy as disease (Conceptual)
  - Phrase: "pestilence of Nazi tyranny."
  - Effect: Pathologizes the adversary as contagion requiring quarantine/elimination, legitimizing extraordinary countermeasures.
- Rights/liberty as architecture/fortress (Conceptual)
  - Phrases: "foundation," "impregnable rocks."
  - Effect: Presents rights as solid, non-negotiable structures, anchoring the war aim in durable moral-legal edifices.
- Freedom/progress as light (Conceptual)
  - Phrase: "sunlight and means of progress."
  - Effect: Casts openness and development as illumination; enemy aggression equates to darkness/obstruction.
- Humanity/nation as body with stature (Conceptual)
  - Phrase: "revive the stature of man."
  - Effect: Frames war aims as restoring human dignity/height, elevating stakes beyond national interest to civilizational renewal.
- Present calm as inward sanctuary (Thematic)
  - Phrase: "in our own hearts: this Sunday morning there is peace...our hands may be active, but our consciences are at rest."
  - Effect: Momentary contrastive image that stabilizes morale by locating peace internally amidst external turmoil.

Figure 6. Metaphor Analysis

8. Genre Identification

- Primary genre: Wartime political speech (deliberative-epideictic oratory).
- Evidence: Policy justification ("voting dozens of Bills," "hand over to the executive"), values and blame ("sacred," "rights of the individual"), mobilization appeals ("scores of millions," "comradeship and brotherhood").
- Genre blending:
  - Sermonic undertones: "In this solemn hour," "this Sunday morning," "consciences," "sacred which echo homiletic discourse."
  - Occasional epic-historic register: "days of yore," "fathers of our land" situating the present a national saga.

Overall observation

- The discourse eschews technical-military detail in favor of moral, legal, and civilizational framings. Metaphors of disease, weather, and fortress-architecture function to justify war as necessary defensive, and universally oriented toward restoring rights and human dignity.

Figure 8. Genre Identification

Фиг. 8 става ясно, че по отношение на жанровата идентификация чатботът е бленд, като е важно да се отчете полезността на предложената диференциация и нър и поджанрови смеси, свързани с някои от ефектните фрази в речта, и ещане за ритуална тържественост и величава историчност на събитието, което

Semantic Classification

- Minimal/absent: the discourse avoids hardware, focusing instead on moral-ideological framing.
- Combat actions and strategies:
  - "fighting," "task," "onward," "trial and tribulation," "surmounted," "prove itself," "active (hands),"
- Emotions and psychological states:
  - "sad day," "thankfulness," "resilience," "strength and energy," "consciences...at rest," "dark days"
- Heroization and victims:
  - "generation of Britons," "not unworthy of the days of yore," "great men, the fathers of our land," "trial and tribulation"
- Images of the enemy:
  - "Nazi tyranny," "pestilence," "domination," "imperial aggrandizement" (rejected as motives)
- Cities and symbolic places:
  - "Danzig," "Poland," "our island," "British Empire," "French Republic," "House of Commons,"
- Ideological markers (rights/liberty/legitimacy):
  - "rights of the individual," "liberties," "sacred," "executive," "Bills," "class or party interests," "restored," "share them with the peoples."
- Metaphor/symbolic frames:
  - Natural disaster/weather ("storms," "gales," "lashed," "fury"); disease ("pestilence"); architecture/rock ("foundation," "impregnable rocks"); light/progress ("sunlight"); body stature ("stature of man"); time/ancestry ("days of yore").
  - Comment on dominance
- Ideological markers and metaphorical framing dominate over concrete military terminology, suggesting a discourse centered on moral legitimization, collective identity, and endurance rather than operational detail.

Figure 3. Semantic Classification

Семантичната класификация е извършена последователно и многоаспектно, като се наблюдава контекстуална прецизност в тълкуването на мисловните думи, както и правилно извличане на идеологически нагледни образи, свързани с оптимизация и героизация. Класно и важно наблюдение на чатбота е разпознаването на метафоричните рамки на дискурсивното внушение през моралната легитимация и колективната

WarLang-EN Today

1. Context and Tone

- Context and communicative purpose:
  - Wartime political address seeking to justify and frame participation in a major conflict, mobilize public morale, and legitimate exceptional domestic measures. Evidence: "repeated efforts for peace," "we are fighting to save the whole world," "the House of Commons has been voting dozens of Bills."
- The text blends deliberative (policy justification) and epideictic (praise/values) rhetoric.
- Tone:
  - Solemn and resolute with pastoral/sermonic undertones. Evidence: "In this solemn hour," "this Sunday morning," "our consciences are at rest."
- Ideological stance of the speaking subject:
  - Liberal-democratic, anti-totalitarian, and imperial-unionist. Emphasis on individual rights, parliamentary legitimacy, and civilizational mission. Evidence: "the rights of the individual," "Brits, Empire and the French Republic," "in defense of all that is most sacred to man."

Figure 1. Context and Tone

Чатботът е напълно коректен по отношение на установяването на контекст (военнополитически) и тона на комуникативната ситуация (тържествен), като открито заедно с това и нотките на проповедничеството заради съблжимното звучене на изразът този тържествен час" и "Съвестта ни е чиста", които действително могат да се отчитат символически до ритуала на евхаристията, която е в неделя ден и изисква пълна душевност на причестяващите се. Респективно правилно установява, че риториката е регистрирана – делиберативна (съвещателна) и епидейктична (възхвалява). Идеологично

17:57 ч. 62%

Изключване на „В движение“

nas-jvux-sfy
6 човека

Станка Хаджиколева

Включване на звука

Вдигане   Аудио

Онлайн обучение за работа с инструмента 12. 11. 2025 г.

проф. Станка Хаджиколева –
разработчик на инструмента
ПУ „Паисий Хилендарски“

17:08 ч. 69%

nas-jvux-sfy

История на GenAI (2014–2025)

- Преди 2014 г. – Подготовка и класически AI
  - Моделите на изкуствения интелект решават основно задачи за класификация, прогнозиране и анализ
  - Няма фокус върху генериране на ново съдържание
- 2014 г. – Представяне на генеративните съствателни мрежи (GANs)
  - Ян Гудфелю представя архитектура за синтезиране и генериране на данни, основана на състезание между два невронни модела - генератор и дискриминатор
  - Постава основите на генеративния подход
- 2017 г. – Поява на Трансформър архитектурата
  - Google представя Трансформър архитектурата (статия „Attention is All You Need“)
  - Тази архитектура се използва в почти всички съвременни GenAI модели, благодарение на своята способност за ефективна обработка на последователности (Attention mechanism)

Изкуственият интелект в науката - потенциал, от рачиченна и етика на генеративните технологии

Станка представя

Сма...   Irena   Velika

Bue   Джан...   Iliana

Практическа употреба на WarLang в работата с художествени текстове

ANNUAL OF ASSEN ZLATAROV UNIVERSITY, BURGAS, BULGARIA, 2025, v. LIV

MASKS OF LANGUAGE FIRST PART: CONCEPTUAL AND FUNCTIONAL APPROACHES TO THE LANGUAGE OF WAR IN LITERATURE

Elitsa Dubarova-Petkova, Velika Gyulemerova, Irena Dimova-Gencheva
E-mail: eldubo@abv.bg

ABSTRACT

The starting point (which is also a kind of methodological orientation) in this topic is that war is inherently woven into language—both as a way of thinking and as an all-encompassing metaphor within language, and as a way of structuring relationships between us—whether it be love, a real battle, a dispute, or another type of social interaction through opposition. Through the idea of American linguists George Lakoff and Mark Johnson about a metaphorical conception operating in the human system of thinking, we arrived at the interesting conclusion that "discursive violence" infiltrates the language of fiction, which is not always visible, but is part of a larger strategy for manipulation and the construction of a national ideological model.

Key words: Language of War, discursive environment, metaphorical concept, discourse analysis

Over the millennia of humankind's cultural-historical development, war has evolved from a sacred act into a "taboo" topic, so that human life might be elevated to the highest and inviolable value. In the end, however, the taboo has already been broken, and today we are witnessing a literal, real, prototypical war between Russia and Ukraine, which in turn has stirred atavistic tendencies toward polarization in societies and nations outside that conflict. Under the mask of pacifist pathos, the media and social platforms seethe with hate speech and outbursts of verbal aggression which, in the light of the current situation, have taken on dimensions more dangerous even than the war itself. The explanation for the rapid and intense resurgence of obsolete forms of hostile attitudes and "against-" reactions can be sought in language and in the ways it operates across different discursive environments—while we must clarify from the outset that by "discursive environment" we will primarily mean a textual environment, and that the concept of "discourse" will be used in the sense established by Michel Foucault.

supreme privilege to express ourselves, to (self)identify, and to internalize knowledge about the world around us through names and concepts. Broadly speaking—and with a gesture that is almost radical—we can agree with Wittgenstein that the limits of language are the limits of our (human) world. At the same time, we cannot fail to acknowledge that language, embodied in words and their contexts, can be both transparent and concealing, socially inclusive and exclusive of the subject, welcoming and repelling, peace-making and militaristic. The uses of language—especially in texts with a public orientation, which for the purposes of this project we will treat as literary works and various media materials—often ascend to abuses of language's capacity to conceal techniques of and for manipulation, as well as strategies for influencing the reception of facts more in line with authorial subjectivity than in accord with objectivity.

The starting position (which is also a kind of methodological orientation) in the topic thus framed is that war is originally woven into lan-

MASKS OF LANGUAGE SECOND PART: THE LANGUAGE OF WAR – EXPERIMENTAL APPROACHES

V. Gyulemerova, I. Ivanova, R. Stambolieva, Z. Koshnicharova
E-mail: velika8704@gmail.com

ABSTRACT

This article presents the work of the digital tool WarLang, which supports the discursive analysis of two literary texts included in our study. The analysis of the lexical and semantic units extracted by the WarLang chatbot allows observations on the content of Ivan Vazov's works to be placed in a new type of discursive interpretation in order to assess the extent to which the Bulgarian author's works construct an ideological "narrative", creating a kind of "symbolic violence" through language in order to permanently influence collective perceptions of the hero and the enemy.

Key words: WarLang, Ivan Vazov, symbolic violence, ideological "narrative"

Within Bulgarian national self-consciousness there has always existed a dominant cultural code connected with our national identity as a supreme value, transmitted from generation to generation. The greatest role in the interaction between personal values and collective attitudes has been played by literature, especially from the period after Bulgaria's Liberation and above all in the person of the Patriarch of Bulgarian literature—Ivan Vazov. By creating a kind of national mythology, Vazov seems to set himself the task of compensating for the times of ethnic, religious, and cultural oppression before the Liberation.

The thesis guiding the present experiment is that, in achieving these mythopoetic aims, Vazov activates ideological narratives that exclude critical thinking and the application of evaluative criteria in interpreting what he presents as "events" of ontological significance for the Bulgarian people. Vazov's work, invariably and unprecedentedly, has constructed the foundational "plots" of Bulgarian history as well as of Bulgarian self-awareness; in this sense, Vazov is a suitable object of study from the perspective of uncovering the discursive strategies in his works that determined (and legitimized) the cultural notions of the Bulgarian people about their origin, mission, and place on the his-

The poem "Russia!" (*Русия!*), written in 1876 and included in the collection *The Sorrows of Bulgaria* (*Тъжбите на България*), is the most vivid example of language's ability to form durable emotional and mental attitudes that help merge personal and collective identity through ideologically marked metaphors and images. The work is divided into five parts arranged in chronological order. In the first part, in a distinctly autobiographical tone, Vazov describes part of his childhood memories, his upbringing, and his love for the fraternal nation. The second part forms in the reader the idea of faith and the expectation of a messiah; the third is a kind of emotional confession to Russia. In the fourth and fifth parts, faith is once again touched upon, culminating in an apostrophe to Russia and the elevation, as a point, of the concept of Russia as Messiah.

To prove empirically that Vazov's language, through a highly poetic and expressive register, achieves a discursive ideological thrust, we will use new, AI-based technologies. For this purpose, we have a specially parameterized chatbot – WarLang, available at: <https://poe.com/WarLang>. The tool functions as a discourse analyzer specializing in the language of war, performing detailed linguistic and semiotic analysis of smaller and larger text

Представяне и популяризиране на резултатите от проекта чрез научни публикации и участия в други форуми в текущата 2025 година

- 2 броя статии в годишника на БДУ за 2025 година (под печат)
- 1 брой статия в сп. Български език и литература (WebOfScience)
- 1 брой статия в сп. Проглас (Ерих+)
- 4 доклада, представени на следните конференции:
  - 3 доклада - конференция „Дни на науката 2025“ на Съюза на учените в България, 21 - 22 ноември 2025;
  - 1 доклад - Годишна конференция на Академичния кръг по сравнително литературознание „Как четем? Как гледаме?“, 17 - 18 октомври 2025, Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

В процес на подготовка за СКОПУС е научна публикация с работно заглавие „WarLang: AI-Assisted Linguistic Tool for Discourse Analysis of War-Related Language“